

ПОСТАНОВЛЕНИЕ
2024 елның 28 ноябре**КАРАР**
№ 27

**Кама Тамагы муниципаль районы
Олы Бортас авыл жирлеге
территориясендә 2025-2030 елларга
«Төзекләндерү, энергетика
нәтижелелек һәм юл иминлеге»
муниципаль программаны раслау
турында**

2003 нче елның 6 октябрэндәге №131-ФЗ «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль закон нигезендә, «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Олы Бортас авыл жирлеге Советы карары белән расланган Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Торак фондын, Олы Бортас авыл жирлеге территориясен тышкы төзекләндерү һәм карап тоту кагыйдәләре», энергияне сак тоту һәм энергияне сак тоту турында "23.11.2009 ел, № 261-ФЗ Федераль закон энергетика нәтижелелеген арттыру һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында", "Энергияне сак тоту турында һәм энергетика нәтижелелеген арттыру турында һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында" Федераль законны гамәлгә ашыруга юнәлдерелгән Россия Федерациясендә энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижелелеген арттыру чаралары планы турында «2007 елның 08.11. № 257-ФЗ "Россия Федерациясендә автомобиль юллары һәм юл эшчәнлеге турында һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында», «юл хәрәкәте иминлеге турында» 10.12.1995 ел, № 196-ФЗ Федераль законы нигезендә:

карап бирәм:

1. «2025-2030 елларга Олы Бортас авыл жирлеге территориясендә төзекләндерү, энергетика нәтижелелеген, юл иминлеген арттыру» муниципаль максатчан программасын расларга.

2. Программаны 2025 елдан башлап Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Олы Бортас авыл жирлеге муниципаль бюджетында каралган акчалар цикләрендә финансларга".

3. Әлеге карар халыкка игълан ителергә тиеш.

4. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үземдә калдырам.

**"Кама Тамагы муниципаль районының
Олы Бортас авыл җирлегенә территориясендә
төзекләндерү, энергетика нәтижәләлеген
һәм юл иминлеген арттыру»
2025-2030 елларга"
муниципаль максатчан программа**

"Кама Тамагы муниципаль районының
Олы Бортас авыл җирлеге территориясендә
төзекләндерү, энергетика нәтижелелеген
һәм юл иминлеген арттыру» буенча
2025-2030 елларга
муниципаль максатчан программа
ПАСПОРТЫ

Программанын исеме	"Кама Тамагы муниципаль районының Олы Бортас авыл җирлеге территориясендә төзекләндерү, энергетика нәтижелелеген һәм юл иминлеген арттыру» буенча 2025-2030 елларга муниципаль максатчан программа
Программаны эшләү өчен нигез	«Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 сентябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон; "энергияне сак тоту турында һәм энергетика нәтижелелеген арттыру турында һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр керту хакында" 23.11.2009 елгы 261-ФЗ номерлы Федераль закон, Россия Федерациясендә энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижелелеген арттыру буенча "энергияне сак тоту турында һәм энергетика нәтижелелеген арттыру хакында һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр керту турында" Федераль законны, «юл хәрәкәте иминлеге турында» 10.12.1995 ел, № 196-ФЗ Федераль законны, «Россия Федерациясендә автомобиль юллары һәм юл эшчәнлеге турында һәм аерым законнарға үзгәрешләр керту хакында» 08.11.2007 ел, № 257-ФЗ Федераль законны гамәлгә ашыру Россия Федерациясе закон актлары"
Программанын җитәкчесе	Кама Тамагы муниципаль районы Олы Бортас авыл җирлеге башкарма комитеты
Программаны төп эшләүче	Кама Тамагы муниципаль районы Олы Бортас авыл җирлеге башкарма комитеты
Программаның максатлары	Кама Тамагы муниципаль районының Олы Бортас авыл җирлеге территориясендә комплекслы төзекләндерү системасын камилләштерү, тәртипне, архитектура-сәнгати бизәлешне һәм санитария халәтен саклау чараларын гамәлгә ашыру». Авыл җирлегендә яшәүчеләрнең эшчәнлеге һәм ялы өчен уңайлы шартлар тудыру. Урамнарны яктыртуны төзекләндерү һәм торгызу, яктырту челтәрләрен һәм приборларын модернизацияләү исәбенә урамнарны яктырту приборларының электр энергиясен

	<p>куллануын киметү;урамнарны яктыртуның сыйфатын яхшырту; мемориалны карап тоту,гражданның яшәу шартларын һәм уңайлылығын яхшырту; урамнарны яктыртуны норматив һәм югары нәтижәле халәткә китерү, ышанычлылыкны һәм озак яшәүне арттыру урамнарны яктырту челтәрләре, бистәне тышкы яктан яктыртуның эстетик күренешен булдыру, юл хәрәкәте иминлеге,юл хәрәкәтендә катнашучыларны кисәтү, юл-транспорт имгәнүенә юл куймау;</p> <p>Төзекләндерү объектларын паспортлаштыруны тәмин итү.</p>
<p>Программаның бурычлары</p>	<p>-территорияләрне карап тотуның бердәм тәртибен билгеләү;</p> <p>-территорияләрне төзекләндерү чараларын гамәлгә ашыруга физик һәм юридик затларны жәлеп итү һәм аларның чисталык һәм тәртип саклау өчен җаваплылығын арттыру;</p> <p>- территорияләрдән файдалануга, аларны саклауга һәм төзекләндерүгә контрольне көчәйтү,</p> <p>авыл җирлеген урам яктыртуның торышын яхшыртырга;</p> <p>челтәрләр эшенең ышанычлылығын һәм озак вакытлылығын арттырырга;</p> <p>бюджет чыгымнарын электр энергиясен экономияләү һәм эксплуатация чыгымнарын киметү исәбенә киметергә;</p> <p>гражданның яшәу шартларын яхшыртырга;</p> <p>юл хәрәкәте иминлеген арттырырга</p> <p>юл-транспорт иминлеген арттырырга</p> <p>авыл җирлеге юлларында балаларның имгәнүен кисәтү;</p> <p>автомобиль юлларындагы чокырларны һәм башка җитешсезлекләрне бетерү юлы белән урам-юл челтәрендә хәрәкәт итүнең куркынычсыз шартларын тәмин итү,</p> <p>авыл җирлеген төзекләндерү дәрәжәсен күтәрү;</p> <p>район территориясендә төзекләндерү объектына тулы паспортлаштыру үткөрү.</p>
<p>Программаны гамәлгә ашыру сроклары</p>	<p>2025-2030 еллар</p>
<p>Төп чаралар исемлеге</p>	<p>Автомобиль юлларын һәм инженерлык корылмаларын карап тоту. Юлларны, кюветларны, жәяүлеләр юлларын, күперләрне, тротуарларны төзекләндерү;</p> <p>Торак пунктларның урамнарны яктырту;</p> <p>Җирлекнең торак пунктларын яшелләндерү, яшел үсентеләрне карау, агачларны һәм куакларны кисү, агарту, түтәл бакчаларында, чөчөк түтәлләрендә чөчөкләр утырту;</p> <p>Җирләү урыннарын оештыру һәм карап тоту;</p>

	<p>Рөхсәтсез чүплекләргә бетерү, территорияләргә чүп-чардан, пычрактан жыештыру, торак пункт урамнарын кардан чистарту, чүп-чарны чыгару; Янгын сүндерү сулыкларына керү юлларын төзекләндергә; Халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндерү; Ишегалды территорияләргә төзекләндерү дәрәжәсен күтәрү; торак йортларга якин килү һәм керү юлларын яхшырту; Бөек Ватан сугышында катнашучыларга куелган һәйкәлләргә һәмobeliskларны, коймаларны реконструкцияләү һәм ремонтлау, балалар һәм спорт майданчыкларын төзекләндерү; - урамнарын яктырту өчен бизәкләр һәм иллюминацияләр, бәйрәмчә бизәү өчен баннерлар; Су белән тәмин итү; Р торак пунктларында төзекләндерү объектларын паспортлаштыруны тәмин итү.</p>
<p>Программаның төп чараларын башкаручылар</p>	<p>- Кама Тамагы муниципаль районының Олы Бортас авыл җирлеге башкарма комитеты"; - предприятиеләр һәм оешмалар җитәкчеләргә (киләшү буенча); - ТИҮ рәисләргә (киләшү буенча).</p>
<p>Программаны финанслау күләмнәре һәм чыганаclarы</p>	<p>Программаны гамәлгә ашыруга финанслауның гомуми күләме 6311,72 мең сум тәшкил итә, шул исәптән еллар буенча:</p> <p>2025 ел-938,50 мең сум</p> <p>2026 ел-1019,70 мең сум</p> <p>2027 ел-1040,60 мең сум</p> <p>2028 год-1071,82 тыс. рубль</p> <p>2029 ел-1104,00 мең сум</p> <p>2030 ел-1137,10 мең сум</p> <p>Искәрмә: программаны финанслау күләмнәре фараз характерында була һәм, шул елга тиешле дәрәжәдәге бюджетларны формалаштыруны, шулай ук чараларны уртак финанслау өчен республика һәм район бюджетыннан акчалар бүлеп бирүне исәпкә алып, ел саен төзәтелергә тиеш.</p>
<p>Программаның үтәлешен контрольдә тоту һәм идарә итүне оештыру системасы</p>	<p>- программа белән гомуми җитәкчелек итүне һәм аны гамәлгә ашыру барышын контрольдә тотуны программа җитәкчесе башкара. Программа җитәкчесе Ел саен Программаның чираттагы календарь елына беренчел чараларын төгәлләштерә һәм алдагы елга чаралар исемлеген проектлый.</p>

	Программаны гамәлгә ашыру барышын тикшереп тору Программа чараларын башкаручыларның гамәлләренә ел саен мониторинг ясау системасыннан гыйбарәт.
--	---

1. Проблеманың эчтәлеге һәм кирәклеке нигезләү аны программалы ысуллар белән чишү

Әлеге Программа торак пунктларны төзекләндерү, яшелләндерү, санитария хәлен яхшырту һәм архитектура-сәнгати бизәү буенча чараларны гамәлгә ашыру өчен төп булып тора, хәзерге авыл җирлегенең тормыш белән тәмин итү системасы халык өчен кирәкле функцияләргә тәмин итүче үзара бәйлә күп кенә ярдәмче системалардан тора. Шундый ярдәмче системаларның берсе-урамнарны яктырту. Кагыйдә буларак, яшәүчегә аның конкрет яшәү зонасының яшәү һәм куркынычсызлык өчен нормаль шартлар белән тәмин ителүе мөһим. Энергия чыганаclarына чыгымнарның өзлексез артуы урамнарны яктыртуны реконструкцияләү буенча нәтижәле чаралар үткөрү зарурлыгын арттыра, алар урамнарны яктырту чөлтәрләрен эксплуатацияләгәндә тотылган чыгымнарны сизелерлек киметергә һәм энергияне экономияле-нәтижәле режимда саклауны тәмин итәргә мөмкинлек бирә. Энергияне сак тоту җайланмаларын куллану сизелерлек икътисадый файда китерәчәк.

Урам чөлтәре транспорт инфраструктурасының мөһим өлеше булып тора. Урамнарны яктыртуны торгызу, шәһәрнең төп урамнарында һәм квартал эчендәге территорияләрдә яктырткычларны һәм тышкы яктырту линияләрен алыштыру юл хәрәкәте иминлеген арттырырга мөмкинлек бирәчәк.

Яктырту җиһазларын нәтижәле эксплуатацияләү электр энергиясен экономияләү һәм эксплуатация чыгымнарын киметү исәбенә бюджет чыгымнарын киметергә, чөлтәрләргә ышанычлылыгын һәм озак вакытлы эшләвен арттырырга, гражданның яшәү шартларын яхшыртырга мөмкинлек бирәчәк.

Кама Тамагы муниципаль районының Олы Бортас авыл җирлеген төзек комплекслы төзекләндерү системасыннан башка бистә халкының эшчәнлегә һәм ялы өчен уңайлы шартлар тудыруда нинди дә булса әһәмиятле нәтижәләргә ирешеп булмый. Бистәнең тормыш-көнкүрешен тәмин итүче һәм төзекләндерү белән шөгыльләнүче администрация һәм предприятиеләр, учреждениеләр, ТИҮ рәисләре, халыкның төгәл килешеп эшләве мөһим. Кама Тамагы муниципаль районының Олы Бортас авыл җирлеген төзекләндерү перспективаларын билгеләү акчаларны төзекләндерүнең аерым элементларын ағымдагы ремонтлауга тотуга түгел, ә куелган бурычларны хәл итүгә туплауга ирешергә мөмкинлек бирәчәк.

Программаны финанс белән тәмин итү Кама Тамагы муниципаль районының Олы Бортас авыл җирлегә бюджеты хисабына гамәлгә ашырыла.

2. Программаның төп максатлары, бурычлары, гамәлгә ашыру сроклары.

Программаның максатлары һәм бурычлары булып:

- Кама Тамагы муниципаль районының Олы Бортас авыл җирлегә территориясендә тәртип, төзекләндерү, архитектура-сәнгати бизәлеш һәм санитария торышын саклау чараларын гамәлгә ашыру;
- халык өчен уңайлы мохит булдыру;

- ишегалды территорияләрэн төзекләндрү дәрәжәсен күтәрү, торак йортларга керү юлларын яхшырту;
- территорияләрне карап тотуның бердәм тәртибен билгеләү;
- күмү урыннарын карап тоту;
- территорияләрне төзекләндрү чараларын гамәлгә ашыруга физик һәм юридик затларны жәлеп итү һәм аларның чисталык һәм тәртип саклау өчен жаваплылыгын арттыру;
- ишегалды һәм квартал эчендәге машина юлларын торгызу һәм транспорт-эксплуатация торышын күтәрү
- урамнарны яктыртуны төзекләндрү һәм торгызу;
- яктырту челтәрләрэн һәм приборларын модернизацияләү исәбенә урамнарны яктырту приборларының электр энергиясен куллануын киметү;
- урамнарны яктырту сыйфатын яхшырту;
- гражданның яшәү шартларын һәм уңайлылыгын яхшырту;
- урамнарны яктыртуны норматив һәм югары нәтижәле халәткә китерү;
- урам яктырту челтәрләрненә ышанычлылыгын һәм ныклыгын арттыру;
- авыл жирлеген тышкы яктан яктыртуның эстетик күренешен булдыру;
- юл хәрәкәте иминлеген арттыру;
- авыл жирлеген төзекләндрү дәрәжәсен күтәрү;
- бистәнә криминоген хәле кимү тора.

Юл хәрәкәте иминлеге планында программаны гамәлгә ашыруның нигезе булып юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү, авыл жирлеге территориясендә юл-транспорт һәлакәтләрэн сизелерлек киметү буенча куелган максатларга ирешүне тәмин итүнең хокукый, оештыру, финанс һәм башка төрләрэн булдыру торырга тиеш.

Программаны гамәлгә ашыру сроклары - 2025-2030 еллар.

3. Программа чаралары системасы

Программа-максатчан чараларга түбәндәгеләр керә:

- территорияне чүп-чардан, пычрактан, кардан даими чистартуны, чүп-чарны чыгаруны, яшел үсентеләрне карауны да кертеп, территорияне жыештыру;
- тышкы төзекләндрү элементларының эчтәлеге;
- каты көнкүреш калдыкларының яңаларын урнаштыру һәм булганнарын ремонтлау; контейнерлар һәм бункерлар сатып алу;
- күмү урыннарын төзекләндрү турында тоту;
- муниципаль берәмлек территориясен яшелләндрү;
- юлларны карап тоту һәм эксплуатацияләү;
- энергетика нәтижәлелеген арттыру;
 - энергияне саклый торган яктырткычлар куеп, авыл жирлеге урамнарын яктырту жайланмасы.
- автобус маршрутлары булган урамнарны һәм урамнарны дежур яктырту планлаштырыла.
- икенче дәрәжәдәге урамнарны яктырту;
- электр щитларын ремонтларга;
- яктылык терәкләрэн алыштырырга һәм ремонтларга;
- күп тарифлы счетчиклар куярга;
- балалар травматизмын кисәтергә;
- жирлекненә юл челтәрненә юл хәрәкәтен оештыруны камилләштерергә;

- программаны финанслау күләмен билгеләү һәм раслау;
- программаны гамәлгә ашыру хисабын, мәгълүмати-аналитик материалларны әзерләү;
- программаның максатын һәм бурычларын хәл итүне яктыртуга, программаны гамәлгә ашыруның барышы турындагы эшнә халыкка җиткерүне оештыру.

Программаны гамәлгә ашыру нәтижәсендә Кама Тамагы муниципаль районының Олы Бортас авыл җирлеге территориясендә халыкның эшә һәм ялы өчен уңайлы шартлар тудыру көтелә.

Программаның нәтижәләгә түбәндәге күрсәткечләр буенча бәяләнә:

- муниципаль берәмлек халкын төзекләндерү эшләренә җәлеп итү проценты;
- җирлек предприятиеләрен һәм оешмаларын төзекләндерү эшләренә җәлеп итү проценты;
- җирлекне төзекләндерүне тәмин итүче предприятиеләрнең һәм инженерлык челтәрләре хужалары булган предприятиеләрнең үзара хезмәттәшлек дәрәжәсе;
- муниципаль берәмлекнең төзеклеге дәрәжәсе (авыл җирлегенең камилләштерелгән өслекле автомобиль юллары, тышкы яктырту челтәрләре, яшел үсентеләр, балалар өчен уен һәм спорт мәйданчыклары белән тәмин ителеше).

4. Программа чараларын ресурслар белән тәмин итү

Программа чараларын финанслау муниципаль бюджет акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла. 2025-2030 елларда планлаштырылган чыгымнарның гомуми суммасы-6311,72 мең сум.

5. Программаны гамәлгә ашыру механизмы

Программа чараларын гамәлгә ашыру программа паспортында күрсәтелгән төп чараларны барлык башкаручылар тарафыннан гамәлдәге законнар нигезендә гамәлгә ашырыла.

- керемнәр һәм чыгымнар сметасын төзү;
- югарырак органнар бюджетларыннан акчалар бүлеп бирүне килештерү;
 - урамнарны яктырту челтәрләрен карап тоту, ремонтлау, төзү һәм реконструкцияләү буенча муниципаль заказларны үтәүче оешмаларны билгеләү, контрактлар төзү һәм аларны гамәлгә ашыру өчен конкурслар үткәрү;
- программаны гамәлгә ашыруны тәмин итә торган норматив-хокукый актлар эшләү;
 - программаны гамәлгә ашыруда катнашучы оешмалар эшчәнлеген координацияләү;
- 2025-2030 елларга Олы Бортас авыл җирлеге территориясендә энергияне сак тоту һәм урамнарны яктыртуның энергетик нәтижәләгә алынган артыру өлкәсендә озак сроклы максатчан программаны гамәлгә ашыруны тикшереп тору.

Әлегә программаны гамәлгә ашыруның төп координаторы булып Олы Бортас авыл җирлеге башкарма комитеты тора.

6. Программа белән идарә итүне оештыру, аны гамәлгә ашыру барышын контрольдә тоту

Программа чараларын вакытында һәм сыйфатлы үтәү, аны гамәлгә ашыруга бүлөп бирелә торган финанс чараларыннан рациональ файдалану өчен «башкаручылар» графасында күрсәтелгән оешмалар һәм ведомстволар җаваплы.

7. Программаның көтелгән ахыргы нәтижеләре.

Программа чараларын гамәлгә ашыру балалар һәм спорт майданчыкларын төзекләндерергә, рөхсәтсез чүплекләргә бетерергә, Бөек Ватан сугышында катнашучыларга куелган һәйкәл-обелискны яңартырга, күмү урыннарын яхшыртырга, янғын сүндерү сулыкларына керү юлларын төзекләндерергә мөмкинлек бирәчәк. Территорияне яшелләндерергә, ел саен агачлар һәм куаклар утыртырга, шулай ук энергияне саклый торган технологияләр кертү исәбенә тышкы яктыртуга агымдагы эксплуатация чыгымнарын киметүдән икътисадый файда, социаль файда, имгәнүләрне киметү, транспорт һәм җәяүлеләр хәрәкәте иминлеген арттыру.

Юл хәрәкәтендә катнашучыларны хокукый тәрбияләү, юл-транспорт һәлакәтләре куркынычы кимү, юл-транспорт һәлакәтләре нәтижеләренә авырлыгы кимү нәтижәсендә килеп чыга. Хәрәкәт тизлеген оптимальләштерү, куркыныч янаган урыннарда транспорт һәм җәяүлеләр хәрәкәтен контрольдә тотуны тәмин итү, урам-юл челтәрендә хәрәкәтнең куркынычсыз шартларын тәмин итү, юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян күргән кешеләр өчен зыяның авырлыгын киметү һәм юл-транспорт һәлакәтен ачыклау системаларын кертү юлы белән үлчеләр санын киметү нәтижәсендә. Муниципаль берәмлек халкына кече ватаннарына, Кама Тамагы муниципаль районының Олы Бортас авыл җирлеге территориясендә чисталык һәм тәртип саклауга мөһабәт һәм хөрмәт тәрбияләү.